

UJEDINJENE
NACIJE

Međunarodni sud za krivično gonjenje
lica odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-01-47-PT

Datum: 17. septembar 2003.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM II

U sastavu: sudija Wolfgang Schomburg, predsjedavajući
sudija Florence Ndepele Mwachande Mumba
sudija Carmel Agius

Sekretar: g. Hans Holthuis

Odluka od: 17. septembra 2003.

TUŽILAC

protiv

**ENVERA HADŽIHASANOVIĆA
AMIRA KUBURE**

ODLUKA O FORMI OPTUŽNICE

Tuzilaštvo:

g. Ekkehard Withopf
g. David Re

Odbrana:

gđa Edina Rešidović i g. Stéphane Bourgon za Envera Hadžihasanovića
g. Fahrudin Ibrašimović i g. Rodney Dixon za Amira Kuburu

*Prijevod***1. PROCEDURALNI KONTEKST**

1. Pretresno vijeće II (u dalnjem tekstu: Pretresno vijeće) Međunarodnog suda za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. (u dalnjem tekstu: Međunarodni sud) rješava po tužiočevom "Zahtjevu za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice" (u dalnjem tekstu: Zahtjev optužbe), zavedenom 15. avgusta 2003., "Zajedničkom odgovoru odbrane na zahtjev optužbe za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice" (u dalnjem tekstu: Zajednički odgovor odbrane), zavedenom 1. septembra 2003., te "Odgovoru optužbe na 'Zajednički odgovor odbrane na zahtjev optužbe za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice'", zavedenom 8. septembra 2003. godine. Navedeni dokumenti podneseni su bez štete po ranije podneske kojima su strane reagovale na Odluku Pretresnog vijeća o formi optužnice (u dalnjem tekstu: Odluka)¹ i koji se navode niže u tekstu.

2. Nakon Odluke Pretresnog vijeća od 7. decembra 2001., tužilac je 11. januara 2002. podnio svoju "Prvu izmijenjenu optužnicu". Kao odgovor uslijedili su "Zajednički odgovor na formu izmijenjene optužnice", koji je odbrana podnijela 21. februara 2002. (u dalnjem tekstu: "Zajednički odgovor"), "Odgovor optužbe na 'Zajednički odgovor na formu izmijenjene optužnice'", koji je optužba podnijela 8. marta 2002. (u dalnjem tekstu: Odgovor optužbe) i "Zajednička replika na 'Odgovor optužbe na 'Zajednički odgovor na formu izmijenjene optužnice'''", koju je odbrana podnijela 20. marta 2002. (u daljem tekstu: Zajednička replika).² U skladu s nalogom Pretresnog vijeća od 12. decembra 2002., optužba je, 27. decembra 2002., podnijela "Daljnji odgovor na 'Zajednički odgovor o formi izmijenjene optužnice'" (u dalnjem tekstu: Daljnji odgovor optužbe).

¹ "Odluka o formi optužnice," 7. decembar 2001.

² Osim ovih, strane su s tim u vezi podnijele i sljedeće podneske: "Zajednička molba za pojašnjenje i/ili produženje roka za podnošenje prigovora na izmijenjenu optužnicu putem podnesaka koji ne prelaze ukupnu dužinu od trideset stranica", koju je odbrana podnijela 22. januara 2002; "Nalog o produženju roka i pojašnjenje pitanja u vezi sa podnošenjem podnesaka", koji je Pretresno vijeće donijelo 24. januara 2002. (u dalnjem tekstu: Nalog); "Zajednička molba da se dozvoli replika na odgovor optužbe na 'Zajednički odgovor o formi izmijenjene optužnice'" koju je odbrana podnijela 11. marta 2002. (u dalnjem tekstu: Molba da se dozvoli replika); "Nalog kojim se djelimično dozvoljava replika" koji je Pretresno vijeće donijelo 14. marta 2002. (u dalnjem tekstu: Nalog o replici); "Nalog da se podnese odgovor", koji je Pretresno vijeće izdalo 12. decembra 2002. godine.

Prijevod

3. U međuvremenu, 12. novembra 2002., Pretresno vijeće je donijelo odluku po zajedničkom prigovoru nadležnosti koji je obrana podnijela u vezi sa primjenljivošću doktrine komandne odgovornosti 1991. godine u kontekstu međunarodnog oružanog sukoba. Odbrana je 27. novembra 2002. podnijela zajedničku interlokutornu žalbu na ovu odluku, po kojoj je Žalbeno vijeće presudilo 16. jula 2003. godine. Odluka o formi optužnice odgođena je do donošenja konačne odluke po prigovoru nadležnosti.³

4. Optuženi Mehmed Alagić preminuo je 7. marta 2003. godine. Nalogom Pretresnog vijeća od 21. marta 2003. postupak protiv njega je obustavljen.⁴

5. Dana 25. marta 2003., optužba je podnijela "Zahtjev za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice", koji je sadržao prijedlog Druge izmijenjene optužnice.⁵ Odbrana je 25. aprila 2003. podnijela "Odgovor Amira Kubure na zahtjev optužbe za dozvolu da izmjeni izmijenjenu optužnicu" (u dalnjem tekstu: Kuburin odgovor). Istoga dana Hadžihasanovićeva odbrana podnijela je "Odgovor na zahtjev optužbe za dozvolu da izmjeni izmijenjenu optužnicu i molba za odgodu postupka" (u dalnjem tekstu: Hadžihasanovićev odgovor). Dana 1. maja 2003., optužba je podnijela "Molbu da se dozvoli replika na podnesak 'Odgovor odbrane o izmjeni izmijenjene optužnice i molba za odgodu postupka', kao i na 'Odgovor Amira Kubure na zahtjev optužbe za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice'", nakon čega je, 12. maja 2003., uslijedio podnesak "Odgovor i replika optužbe na podnesak 'Odgovor odbrane o izmjeni izmijenjene optužnice i molba za odgodu postupka' i Replika na 'Odgovor Amira Kubure na zahtjev optužbe za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice'" (u dalnjem tekstu: Odgovor i replika optužbe). Dana 14. maja 2003. godine, i Hadžihasanovićeva i Kuburina odbrana odgovorile su tako što su podnijele: prva – podnesak naslovljen "Molba odbrane da se dozvoli replika" i 'Replika odbrane' na 'Odgovor i repliku optužbe na odgovor odbrane o

³ Transkripti sa statusne konferencije od 18. jula 2002., str. 149.

⁴ Za Mehmeda Alagića se u optužnici navodi da je bio komandant operativne grupe (u dalnjem tekstu: OG) "Bosanska Krajina" 3. korpusa ABiH, kao i komandant 3. korpusa ABiH. Izmijenjena optužnica, par. 6, 29, 52.

⁵ Optužba je 31. marta 2003. godine podnijela "Corrigenda Zahtjeva za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice".

Prijevod

izmjeni izmijenjene optužnice i na molbu za odgodu postupka” (u dalnjem tekstu: Molba Kuburine odbrane), i druga – podnesak naslovljen “Molba odbrane da se dozvoli replika, i replika odbrane na ‘Odgovor i repliku optužbe na podnesak ‘Odgovor odbrane o izmjeni izmijenjene optužnice i molba za odgodu postupka’, kao i na ‘Repliku na ‘Odgovor Amira Kubure na zahtjev optužbe za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice’” (u dalnjem tekstu: Molba Hadžihasanovićeve odbrane).

6. Pretresno vijeće je u svojoj “Odluci po zahtjevu za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice” od 18. juna 2003., odlučilo “da odgodi donošenje konačne odluke po Zahtjevu do donošenja odluke Žalbenog vijeća po zajedničkoj Interlokutornoj žalbi, te da, u zavisnosti od ishoda odluke Žalbenog vijeća, doneše odluku o svim neriješenim pitanjima u vezi s formom optužnice”.

7. “Odluka po interlokutornoj žalbi kojom se osporava nadležnost s obzirom na komandnu odgovornost”, koju je Žalbeno vijeće donijelo 16. jula 2003. (u dalnjem tekstu: Odluka Žalbenog vijeća) je, *inter alia*, potvrdila da je tokom čitavog predmetnog vremena komandna odgovornost bila dio međunarodnog običajnog prava primjenjivog na ratne zločine počinjene u unutrašnjem oružanom sukobu.⁶

8. U skladu s usmenim nalogom sudije Wolfganga Schomburga od 5. avgusta 2003. godine, kojim se od optužbe tražilo da podnese dodatnu izmijenjenu optužnicu koja će uvažiti zaključke iz Odluke Žalbenog vijeća, optužba je 15. avgusta 2003. podnijela “Zahtjev za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice”, koji sadrži i novu verziju Druge izmijenjene optužnice (u dalnjem tekstu: Druga izmijenjena optužnica), koja je uvažila, *inter alia*, ishod Odluke Žalbenog vijeća i obuhvatila izmjene koje su predložene u tužiočevom “Zahtjevu za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice” od 25. marta 2003. – uključujući i *corrigenda* iz podneska optužbe od 31. marta 2003.

9. U Drugoj izmijenenoj optužnici, podnijetoj 15. avgusta 2003. godine, optuženi se terete za više zločina za koje se tvrdi da su počinjeni nad bosanskim Hrvatima i

⁶ Odluka Žalbenog vijeća, par. 31.

Prijevod

bosanskim Srbima u raznim opštinama u centralnoj Bosni i Hercegovini, od januara 1993. do 16. marta 1994. godine.⁷ Sve optužbe zasnivaju se na komandnoj odgovornosti predviđenoj članom 7(3) Statuta Međunarodnog suda. Za Envera Hadžihasanovića se tvrdi da je u predmetno vrijeme bio komandant 3. korpusa Armije Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: ABiH), načelnik Štaba Vrhovne komande ABiH i brigadni general ABiH.⁸ Za Amira Kuburu navodi se da je bio pomoćnik načelnika štaba za operativno-nastavne poslove 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH, načelnik štaba te brigade, te da je zamjenjivao tadašnjeg komandanta te brigade prije nego što je sam postavljen za njenog komandanta.⁹ Ni jedan ni drugi optuženi se ne terete po članu 7(1) Statuta, da su lično počinili bilo koji od navedenih zločina.

10. Optužbe protiv optuženih zasnivaju se na članu 3 Statuta (kršenja zakona i običaja ratovanja).¹⁰ Dvojica optuženih se konkretno optužuju za:

- (a) tačka 1, ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo po članu 3 Statuta, na temelju zajedničkog člana 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949. (u dalnjem tekstu: zajednički član 3);
- (b) tačka 2, okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo po članu 3 Statuta, temelju zajedničkog člana 3(1)(a);
- (c) tačka 3, ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo po članu 3 Statuta, na temelju zajedničkog člana 3(1)(a);

⁷ Druga izmijenjena optužnica, par. 7.

⁸ *Ibid*, par. 3, 33.

⁹ *Ibid*, par. 6, 37.

¹⁰ U "Izmijenjenoj optužnici" od 11. januara 2002., tužilac je povukao sve optužbe zasnovane na članu 2 Statuta, kao i ranije tačke optužnice 11, 12 i 14, "iz razloga sudske ekonomičnosti". Svojim "Zahtjevom za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice" od 25. marta 2003., optužba je tražila da vrati optužbe podignute po članu 2, prije nego Žalbeno vijeće doneše odluku po interlokutornoj žalbi. Svojom "Odlukom po zahtjevu za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice" od 18. juna 2003. Vijeće je taj zahtjev odbacilo. Sadašnjim Zahtjevom za izmjenu izmijenjene optužnice više se ne traži da se vrati optužbe po članu 2 Statuta.

Prijevod

- (d) tačka 4, okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo po članu 3 Statuta, na temelju zajedničkog člana 3(1)(a);
- (e) tačka 5, bezobzirno razaranje gradova, naselja ili sela, koje nije opravданo vojnom nuždom, kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo po članu 3(b) Statuta;
- (f) tačka 6, pljačkanje javne ili privatne imovine kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo po članu 3(e) Statuta;
- (g) tačka 7, uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namijenjenim religiji kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo po članu 3 (d) Statuta.

2. Preliminarne napomene

11. Kako je gore navedeno, prigovori na formu Druge izmijenjene optužnice o kojima se ovdje rješava izneseni su u mnogobrojnim podnescima obiju strana u postupku, kako u vezi s materijalnim tako i u vezi s proceduralnim pitanjima. Jednom broju prvobitnih prigovora odbrane je udovoljeno i optužba ih je uzela u obzir u odgovarajućim paragrafima nove Druge izmijenjene optužnice. Pretresno vijeće će stoga razmotriti samo one materijalne prigovore pri kojima odbrana i dalje stoji i koje je pobrojala u svom posljednjem podnesku od 1. septembra 2003. Pretresno vijeće napominje da Odgovor optužbe od 8. septembra 2003. godine, u kojem je optužba samo upućivala na svoje ranije podneske, nije nimalo pomogao Pretresnom vijeću u pripremi ove odluke.

3. Ocjena prigovora

12. Pretresno vijeće je relevantne opšte principe optuživanja navelo u svojoj ranijoj Odluci.¹¹ Te principe ovdje ne treba ponavljati. Ostali materijalni prigovori biće razmotreni u svjetlu tih principa optuživanja.

¹¹ Odluka, par. 7-12, kao i razni drugi paragrafi u kojima se Pretresno vijeće bavi konkretnim primjedbama na prvobitnu optužnicu.

Prijevod

(a) Prigovor na tačke 5 i 7 optužnice – nije navedeno koje su jedinice u pitanju (primjedba br. 4)

13. Prvi prigovor odbrane odnosi se na identitet jedinica "snaga 3. korpusa ABiH" za koje se navodi da su počinile bezobzirno razaranje i pljačkanje devet gradova i sela. Pozivajući se na paragraf 60 Odluke, odbrana tvrdi da, kada se radi o odgovornosti nadređenog, identitet jedinica koje su navodno počinile neki zločin predstavlja materijalnu činjenicu koja se mora navesti u optužnici. Odbrana stoga zahtijeva da se optužbi naloži da postupi u skladu s time i modifikuje relevantni paragraf optužnice.¹² Optužba svoj stav zasniva na paragrapu 69 Odluke, prema kojem je Pretresno vijeće, u vezi s tačkama 5 i 6, presudilo da to što te dvije tačke ne spominju nijednu konkretnu brigadu, pa tako ni 7. muslimansku brigadu, samo po sebi optužnicu ne čini manjkavom. Činjenica da se u optužnici odgovornost za ta krivična djela pripisuje uopšteno snagama 3. korpusa ABiH i snagama ABiH pod komandom i kontrolom optuženih, čini taj navod optužnice dovoljnim u smislu informisanja odbrane o prirodi i razlozima relevantnih optužbi protiv optuženih. Isti principi važe za tačku 7, odnosno paragraf 46 Druge izmijenjene optužnice.¹³ Optužba smatra da se dodatne konkretne informacije u vezi sa tačkama 5 do 7 mogu izvesti iz paragrafa 18-22, a posebno iz paragrafa 23-25 Druge izmijenjene optužnice. U njima je, tvrdi optužba, potčinjavanje jedinica u 3. korpusu ABiH detaljno objašnjeno, iz čega se može vidjeti i za čije zločine je koji optuženi odgovoran.¹⁴ U svom Zahtjevu za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice od 25. marta 2003., optužba je prigovoru odbrane već udovoljila time što je u paragraf 44 dodala da su ta kršenja "počinile jedinice navedene u paragrafima od 15 do 25" izmijenjene optužnice. Odbrana, mada priznaje da novi paragraf 44 predstavlja izvjesno poboljšanje, tvrdi da je on i dalje nedovoljan i da je od vitalnog značaja znati za koje se brigade, bataljone, jedinice ili pojedince tvrdi da su počinili te zločine, kako bi optuženi mogli tačno znati od

¹² Zajednički odgovor odbrane, str. 9.

¹³ Daljnji odgovor optužbe, par. 5-7.

¹⁴ Ibid., par. 8-9.

Prijevod

kakvih se optužbi brane.¹⁵ Isti prigovor odnosi se na paragraf 46, u kojem se ne navode gorepomenuti paragrafi 15 do 25.¹⁶

14. Pretresno vijeće najprije upućuje na svoju Odluku od 7. decembra 2001., u kojoj je izreklo svoj sud da optužnicu ne čini manjkavom činjenica da se u dotičnim tačkama optužnice ne spominje nijedna konkretna brigada. Prema toj Odluci odbrana je dovoljno informisana o prirodi i razlozima relevantnih optužbi protiv optuženih. Pretresno vijeće konstatuje da je paragraf 44 upotpunjeno upućivanjem na "jedinice navedene u paragrafima od 15 do 25". Pretresno vijeće, međutim, zapaža da paragraf 46 nije shodno prepravljen. Pretresno vijeće ostaje pri stavu da optužnica nije manjkava u pogledu tačaka 5 do 7 i vjeruje da je odbrana dovoljno informisana. Ipak, kako je optužba u drugim dijelovima optužnice bila u stanju navesti dodatne pojedinosti o konkretnim jedinicama koje su učestvovali u počinjenju navodnih zločina, tako bi najvjerojatnije mogla i u ovom. Optužbi će se, dakle, kao prvo naložiti da izmijeni paragraf 46 Druge izmijenjene optužnice u najmanju ruku onako kako je izmijenila paragraf 44, i, kao drugo, da iznese, ukoliko je moguće, dodatne pojedinosti o konkretnim jedinicama koje su učestvovali u zločinima iz paragrafa 44 i 46, ili da pokaže da postoje valjani razlozi da to ne učini.

(b) Prigovor zbog nejasnoća i nedosljednosti u vezi sa upotrebom riječi "mudžahedini"
(prigovor br. 5)

15. Suština ovog prigovora odbrane je u tome da je upotreba riječi "mudžahedini" u Drugoj izmijenjenoj optužnici zbumujuća i nejasna, u smislu da se nedovoljno "preciziraju jedinice, brigade, bataljoni ili osobe"; nije jasno obuhvata li ovaj termin jedino strance, ili se pod njim podrazumijevaju i izvjesni Bosanci; i da se, makar kada je posrijedi period prije formiranja konkretnе jedinice "El Mudžahid" 13. avgusta 1993., termin upotrebljava kolokvijalno i označava nestrukturiranu grupu muslimanskih boraca koje odlikuju izvjesne zajedničke karakteristike.¹⁷ Traži se da optužbi bude naloženo da

¹⁵ Zajednički odgovor odbrane, par. 10.

¹⁶ *Ibid.*, par. 11.

¹⁷ Zajednički odgovor, par. 25-27.

Prijevod

“dâ jasnu definiciju toga ko su bili “*mudžahedini*”, te da u najmanju ruku precizira kojim su jedinicama, bataljonima i brigadama “*mudžahedini*” bili podređeni, kao i to da li je bilo pojedinaca “*mudžahedina*” koji *nisu* bili podređeni *nijednoj* jedinici, bataljonu ili brigadi.”¹⁸ Optužba odgovara da je odgovarajuće i ispravno iznijela navode u optužnici, te da je navela pojedinosti u vezi sa svim onim na šta odbrana prigovara. Termin “*mudžahedini*” definisan je u paragrafu 18 Druge izmijenjene optužnice, u paragrafu 19 objašnjavaju se okolnosti njihovog prisustva u Bosni i Hercegovini počevši od 1992. godine, a u paragrafu 20 iznosi se kome su bili potčinjeni.¹⁹

16. U Drugoj izmijenjenoj optužnici termin “*mudžahedini*” je dovoljno definisan. Međutim, i dalje je potrebno dodatno pojašnjenje tačnog položaja i uloge “*mudžahedina*”. Konkretno, Pretresno vijeće konstatiše da su paragrafi 18 i 20 kontradiktorni utoliko što se paragrafu 18 kaže: “Sedmoj muslimanskoj brdskoj brigadi 3. korpusa ABiH bili su potčinjeni i strani muslimanski borci”, a u paragrafu 20: “Stvaranjem zone pod komandom 3. korpusa ABiH ‘*mudžahedini*’ u toj zoni su uključeni u sastav i potčinjeni regularnim jedinicama 3. korpusa ABiH, *uglavnom* 7. muslimanskoj brdskoj brigadi 3. korpusa ABiH” [naglasak dodan].

17. Zato se prigovor u vezi s položajem “*mudžahedina*” djelomično usvaja. Optužbi se nalaže da izmijeni Drugu izmijenjenu optužnicu tako što će da pruži dodatne podatke o njihovom položaju, kako bi omogućila odbrani da pripremi svoje argumente.

(c) Prigovor na optužbe u vezi sa logorom Orašac (prigovor br. 6)

18. Odbrana ostaje pri svom prigovoru u vezi sa pitanjem da li su “*mudžahedini*” za koje se navodi da su radili u logoru Orašac i upravljali njime bili pripadnici novoformirane jedinice “El Mudžahid” ili nisu, kao i, u širem smislu, kojim su jedinicama, bataljonima ili brigadama bili potčinjeni.²⁰ Uprkos tome što je optužba dopunila paragraf 25 Druge izmijenjene optužnice, odbrana i dalje tvrdi da je teza

¹⁸ *Ibid*, par. 28; vidi i Zajednički odgovor odbrane, par. 12.

¹⁹ Odgovor optužbe, par. 18.

²⁰ Zajednički odgovor odbrane, par. 13.

Prijevod

optužbe u vezi sa organizacijom "mudžahedina" i stranih dobrovoljaca, te sastavom jedinice "El Mudžahid" nakon 13. avgusta 1993. godine, ostala konfuzna.²¹

19. Pretresno vijeće konstatiše da je ovaj prigovor povezan sa prethodnim (prigovorom br. 5) i smatra da će nalogom optužbi da pojasni položaj "mudžahedina" u okviru jedinica, bataljona i brigada, i on biti u dovoljnoj mjeri riješen.

(d) Prigovor zbog činjenice da nije konkretno navedeno koje su osobe ili jedinice premještene iz 7. muslimanske brdske brigade i stavljene pod direktnu komandu 3. korpusa ABiH (prigovor br. 8)

20. Pretresno vijeće je, u svojoj Odluci, naložilo optužbi da izmijeni optužnicu i konkretno navede koje su osobe ili jedinice iz 7. muslimanske brdske brigade premještene i stavljene pod direktnu komandu 3. korpusa ABiH.²² Posebno se upotreba riječi "dijelovi", pod kojom se podrazumijevaju osobe ili kategorije osoba koje su premještene, smatrala suviše nepreciznom.²³ Nakon Odluke Pretresnog vijeća, optužba je, umjesto da precizira ovaj navod, riješila da ga izbriše.

21. Prvi dio prigovora odbrane sastoje su u tome da se optužba trebala povinovati nalogu Pretresnog vijeća i da joj se, stoga, ne smije dozvoliti brisanje tog navoda iz optužnice.²⁴ Odbrana tvrdi da je prilikom potvrde prvobitne optužnice optužba morala raspolagati informacijom da su dijelovi 7. muslimanske brdske brigade premješteni i stavljeni pod direktnu komandu 3. korpusa ABiH, te da sada ne može tvrditi, niti joj se smije dozvoliti da tvrdi, kako je u međuvremenu ustanovila da taj navod nije istinit.²⁵ Ona dalje navodi da je tvrdnja da su "dijelovi" 7. muslimanske brdske brigade premješteni i stavljeni pod direktnu komandu 3. korpusa ABiH od odsudnog značaja za optužbe za zločine navodno počinjene u Malinama/Bikošima, pošto se tvrdi da je u njima učestvovala 7. muslimanska brdska brigada. Ukoliko su te zločine počinili oni isti

²¹ Zajednički odgovor, par. 13.

²² Odluka, par. 47.

²³ Odluka, par. 46-47.

²⁴ Zajednički odgovor, par. 43-47; vidi i Zajedničku repliku, par. 31.

²⁵ Zajednički odgovor, par. 44.

Prijevod

dijelovi za koje je prвobitno navedeno da su premjeшteni i da više nisu bili pod komandom OG Bosanska Krajina, "onda možda nema osnova za to da se za ubistva u Malinama/Bikošima odgovornost pripiše optuženima".²⁶

22. Optužba je odgovorila da je ona u skladu sa tom Odlukom "podrobno pregledala" prвobitnu optužnicu i odlučila da izbriše dotične riječi kao suvišne.²⁷ Ona tvrdi da, kako ove riječi više nisu dio izmijenjene optužnice, prigovor odbrane ne predstavlja primjerен prigovor na formu izmijenjene optužnice.²⁸ Ona takođe tvrdi da je pitanje da li je neki optuženi imao efektivnu kontrolu nad svojim podređenima nešto što se dokazuje na suđenju, te da su svi optuženi dovoljno obaviješteni o tome kada i gdje su njihovi podređeni počinili zločine za koje se oni terete.²⁹

23. Pretresno vijeće konstatuje da je od optužbe traženo da izmijeni optužnicu kako bi pojasnila značenje riječi "dijelovi". Rečenica u kojoj je ova riječ upotrijebljena dovela je do nejasnoća u pogledu toga dokle su tačno dosezala ovlašćenja pojedinog optuženog. Kako je odbrana ispravno istakla, ovo može imati dalekosežnih posljedica za odgovornost optuženih. Međutim, optužba kao odgovor na nalog Pretresnog vijeća nije elaborirala značenje dotične riječi, već se opredijelila za brisanje cijelog tog navoda. Pretresno vijeće smatra da optužba ima pravo revidirati svoju tezu i u svojim navodima izbrisati ili dodati elemente. Prvobitni prigovor odbrane imao je za cilj dobijanje pojašnjenja, i taj cilj je ostvaren. Odbrana nije pokazala da su optuženi u pogledu svojih prava na bilo koji način nepravično oštećeni.³⁰ Stoga se prigovor odbrane odbija.

(e) Prigovor na uvođenje novih navoda u tačke 3-4 optužnice, koje Pretresno vijeće nije naložilo (prigovor br. 9).

²⁶ Ibid., par. 45 (vidi Drugu izmijenjenu optužnicu, par. 39(c)).

²⁷ Odgovor optužbe, par. 25.

²⁸ Ibid., par. 25.

²⁹ Ibid., par. 26.

³⁰ Za objašnjenje "nepravične štete", vidi dole, par. 35. *Tužilac protiv Brđanina i Talića*, Odluka o formi dodatno izmijenjene optužnice i Zahtjevu Tužilaštva za izmjenu optužnice", predmet br. IT-99-36-PT, 26. juli 2001., (u daljem tekstu: Odluka o formi dodatno izmijenjene optužnice u predmetu *Brđanin i Talić*"), par. 50.

Prijevod

24. Odbrana ulaže prigovor na činjenicu da je u paragraf 41(a) i (c) Druge izmijenjene optužnice ušla tvrdnja da su u dva navodna zatvorska objekata - zeničkoj muzičkoj školi i motelu "Sretno" – "radili i njima upravljali pripadnici 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH".³¹ Odbrana iznosi da u prвobitnoj optužnici nije bilo tog navoda. Tvrđilo se jedino to da su vojnici 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH na tim mjestima počinili krivična djela, ne i to da su pripadnici ove brigade tokom izvjesnog vremena radili u ovim zatvorskim objektima i njima upravljali.³² Odbrana tvrdi da ove izmjene suštinski mijenjaju prirodu optužbi na osnovu člana 7(3) protiv optuženog Kubure. Izmjene optuženog Kuburu sada čine odgovornim i za svakodnevno upravljanje, preko njegovih podređenih, ovim objektima, a ne samo za određena djela koja su njegovi podređeni počinili na ovim mjestima. Odbrana je zatražila da se optužbi naloži da te navode izbriše.³³

25. Optužba je odgovorila da optužbe ostaju iste kao u prвobitnoj optužnici, te da je samo dodala jedan činjenični navod koji se odnosi na upravljanje tim objektima. Optužba naglašava da ne nastoji pripisati krivičnu odgovornost za zatvorske objekte na osnovu toga što su se oni nalazili u zoni odgovornosti nekog od optuženih.³⁴

26. Pretresno vijeće primjećuje da je taj novi činjenični navod dodan kako bi se pojasnile odgovornosti izvjesnih jedinica za opisane zločine. Nebitno je da li on predstavlja novu ili dodatnu optužbu. Optužba je naglasila da krivičnu odgovornost neće pripisivati za zatvorske objekte same po sebi. Sada izabrana formulacija je jasna i njome je optuženi dovoljno obaviješten. Nije pokazano da su optuženi oštećeni. Prigovor se odbija.

(f) Prigovor u vezi sa činjenicom da nije navedeno koje su brigade počinile zločine (prigovor br. 10)

³¹ Zajednički odgovor, par. 48-52,

³² *Ibid.*, par. 49-50.

³³ *Ibid.*, par. 51-52; vidi i Zajedničku repliku, par. 15-18.

³⁴ Odgovor optužbe, par. 27.

Prijevod

27. Odbrana prigovara na paragrafe 39(a) i 39(c) Druge izmijenjene optužnice zbog toga što se u njima spominje da je više brigada učestvovalo u zločinima u selima Dusina i Maline/Bikoši, a ne precizira se koja je konkretno brigada u tim selima počinila te zločine.³⁵ Odbrana navodi da optužbi treba naložiti da pojasni da li se u optužnici tvrdi da su sve brigade – tri u slučaju Dusine, dvije u slučaju Maline/Bikoši – bile odgovorne za ta krivična djela, ili su to bile samo jedna ili dvije od tih brigada, “kako bi se optuženima jasno stavilo do znanja za pripadnike koje brigade se tvrdi da su počinile eventualne zločine.”³⁶ Optužba je odgovorila da će na suđenju njena teza biti sljedeća:

bilo koja brigada za koju se u izmijenjenoj optužnici navodi da je učestvovala u nekoj operaciji u kojoj su bile prisutne i druge brigade učinila je to u okviru zajedničke operacije. Izmijenjena optužnica u dovoljnoj mjeri identificuje podređene jedinice koje su učestvovale u zločinima koji se terete, a nad kojima su optuženi, kako se tvrdi, imali odgovornost nadređenih.³⁷

28. Odbrana navodi da ovaj odgovor pokreće “jedno sasvim novo pitanje”, time što optužba ili ima namjeru da se pozove na pojam udruženog zločinačkog poduhvata, u kom slučaju to mora jasno navesti, ili je natuknula nešto što može dovesti do zablude, jer se, naime, može desiti da se komandant jedne brigade koja je učestvovala u zajedničkoj operaciji smatra odgovornim za zločine koje je počinila druga brigada koja je učestvovala u toj operaciji.³⁸

29. Odbrana tvrdi da je ovaj prigovor povezan s prigovorima 4, 7 i 8.³⁹ Pretresno vijeće napominje da odbrana nije ostala pri svom sedmom prigovoru, a da je osmi prigovor odbijen. Četvrti prigovor razmotren je gore u tekstu.

³⁵ Zajednički odgovor, par. 54.

³⁶ *Ibid.*, par. 55.

³⁷ Odgovor optužbe, par. 28.

³⁸ Zajednička replika, par. 32.

³⁹ Zajednički odgovor odbrane, par. 17.

Prijevod

30. Pretresno vijeće je u svojoj Odluci već razmotrilo i odbilo u suštini sličan prigovor.⁴⁰ U sadašnjem obliku, u Drugoj izmijenjenoj optužnici se ne navodi niti da je postojao udruženi zločinački poduhvat, niti da je komandant jedne brigade odgovoran za zločine koje su počinili podređeni komandanta druge brigade, učesnice u istoj operaciji. Ukoliko optužba bude htjela izvoditi takvu tezu, Druga izmijenjena optužnica će se morati izmijeniti. Međutim, kako stvari sada stoje, u Drugoj izmijenjenoj optužnici zapravo su izneseni navodi o zločinima i navodi o brigadama za koje se tvrdi da su učestvovale u tim zločinima. Optužba na to ima pravo. Na optužbi je da na suđenju dokaže da su te brigade učestvovale u tim zločinima. Odbrana je optužnicom podrobno i u dovoljnoj mjeri obaviještena da se može pripremiti za suđenje. Stoga se prigovor odbija.

(g) Prigovori iz Odgovorâ odbrane od 25. aprila 2003. na tužiočev Zahtjev za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice

(i) Prigovor zbog dodavanja optužbi za Miletiće protiv Amira Kubure

31. Optužba je u svom pismu od 6. februara 2003. obavijestila odbranu o namjeri da incidente za koje se tvrdi da su se dogodili u Miletićima doda optužbama protiv optuženog Kubure, nazvavši predložene izmjene "minornim". Odbrana je u pismu od 12. februara 2003. odgovorila da je izraz "minorne" neprikladan za izmjene kojima je cilj optužiti optuženog Kuburu za četiri dodatna ubistva i bezobzirno razaranje i pljačku jednoga sela. Pored toga, tvrdi odbrana, ukoliko bi se dozvolila ova izmjena, ona bi značajno proširila opseg komandne odgovornosti optuženog Hadžihasanovića, s obzirom na novi navod o učešću 7. brigade. Do tada su pripreme za suđenje bile usredsređene jedino na osnovu navodnog učešća 306. brigade.⁴¹

32. Optužba je u svoj Zahtjev za dozvolu za izmjenu izmijenjene optužnice od 25. marta 2003., uključila navod prema kojem i optuženi Kubura snosi odgovornost za

⁴⁰ Odluka, par. 48 i 49.

⁴¹ Zajednički odgovor odbrane, par. 21.

Prijevod

zločine koji su navodno počinjeni u Miletićima. Optužba je, na uvid Pretresnom vijeću, uz taj svoj zahtjev priložila dokumente koji potkrepljuju izneseni činjenični navod.⁴²

33. Po mišljenju odbrane, ove optužbe se ne zasnivaju na dokazima.⁴³ Iako pravilo 50 ne precizira standard koji dokazi moraju zadovoljiti da bi se optužnica mogla izmijeniti, odbrana zastupa stav da se mora pokazati na kojim su dokazima zasnovane nove optužbe. U suprotnom bi optužba mogla slobodno dodavati nove optužbe nekoj postojećoj optužnici, bez potkrepljujućih dokaza.⁴⁴ Prema tvrdnji odbrane, predočeni materijal ni na koji način ne pokazuje da su osobe za koje se navodi da su počinile zločine u Miletićima bile pod efektivnom kontrolom optuženog Kubure.⁴⁵

34. Povrh toga, odbrana tvrdi da optužba nije navela kada je primila materijal koji sada koristi kao potkrijepu izmjeni optužnice.⁴⁶ Optužba jedino navodi kako je dokaze nabavila izvjesno vrijeme "nakon potvrđivanja optužnice".⁴⁷ Prema tvrđenju odbrane, optužba je za dodavanje novih optužbi dužna zatražiti dozvolu prvom prilikom nakon pribavljanja novih dokaza koji mogu voditi novim optužbama.⁴⁸ Odbrana tvrdi da dobar dio podnesenih dokumenata potiče iz grupe dokumenata iz Sarajeva, koja se nalazi kod optužbe u najmanju ruku od vremena kada je potvrđena prvobitna optužnica, u julu 2001. Optužba ne bi trebala imati pravo da u nedogled drži kod sebe dokazni materijal koji može predstavljati osnovu za nove optužbe, i da takve nove optužbe ne podigne što je prije moguće, kako bi odbrani ostavila dovoljno prilike za pripremu svojih dokaza.⁴⁹ U zaključku odbrana tvrdi da se u ovom poodmaklom stadijumu postupka i u odsustvu legitimnog razloga za izmjene na osnovu dokaznog materijala koji se kod optužbe nalazi već dugo vremena, ta molba mora odbiti.⁵⁰

⁴² Zahtjev za dozvolu za izmjenu izmjenjene optužnice, koji je optužba podnijela 25. marta 2003., par. 22-23.

⁴³ Zajednički odgovor odbrane, par. 24; vidi i Kuburin odgovor, par. 26, 32; Hadžihasanovićev odgovor, par. 51.

⁴⁴ Zajednički odgovor odbrane, par. 25.

⁴⁵ *Ibid.*, par. 26.

⁴⁶ *Ibid.*, par. 28.

⁴⁷ Zahtjev optužbe, par. 22.

⁴⁸ Zajednički odgovor odbrane, par. 28.

⁴⁹ Kuburin odgovor, par. 31; Hadžihasanovićev odgovor, par. 50.

⁵⁰ Zajednički odgovor odbrane, par. 29.

Prijevod

35. Pretresno vijeće prvo treba odgovoriti na proceduralno pitanje da li optužba ima pravo podizati nove optužbe protiv optuženog Kubure. Ukoliko je odgovor potvrđan, ono će kod odlučivanja o prihvatljivosti novih optužbi u ovom slučaju morati da razmotri potkrepljujući materijal. Što se tiče prvog pitanja, Pretresno vijeće napominje da nije relevantno da li je predložena izmjena "minorna" ili ne. Nije relevantno ni to otkada se materijal nalazi kod optužbe. Optužba svoje navode smije iznositi po sopstvenom nahođenju, pod uslovom da izloži materijalne činjenice koje će odbrani omogućiti da odgovori na optužbe.⁵¹ Optužba, dakle, može dodati nove optužbe, pod uslovom da dostavi dovoljno novog potkrepljujućeg materijala. Fundamentalno pitanje u odnosu na davanje dozvole za izmjenu optužnice jeste da li će izmjena nepravično štetiti optuženom.⁵² Pretresno vijeće podsjeća:

Riječ "nepravično" se koristi da bi se naglasilo da izmjena neće biti odbijena isključivo stoga što posve pravično pomaže optužbi da ishodi osuđujuću presudu. Da bi bila relevantna, šteta koja se nanosi optuženom u pravilu bi se morala odnositi na pravičnost postupka. Kada se izmjena traži da bi se osiguralo da se na suđenju presuđuje o pitanjima bitnim za predmet, Pretresno vijeće će u pravilu iskoristiti svoje diskreciono pravo da dopusti izmjenu, pod uvjetom da izmjena ne nanosi nikakvu nepravdu optuženom, ili na neki drugi način nepravično ne šteti optuženom u vođenju njegove odbrane.⁵³

Optuženom se ne nanosi nikakva nepravda ukoliko ima odgovarajuću mogućnost da pripremi odbranu na osnovu izmijenjene teze optužbe. Pretresno vijeće je mišljenja da u ovom slučaju nema nikakvih naznaka da će izmjena nepravično štetiti optuženom. Stoga se proceduralni prigovor na dodatnu optužbu odbija.

36. Pretresno vijeće je pregledalo potkrepljujući materijal koji je podnijela optužba i zaključuje da je dovoljan da osnaži nove optužbe protiv optuženog Kubure. Zato se ovaj prigovor odbija.

(ii) Prigovor na dodavanje krivičnog djela "okrutnog postupanja"

⁵¹ Vidi, *inter alia*, *Tužilac protiv Mrkšića*, Odluka o formi optužnice, predmet br. IT-95-13/1-PT, 19. juni 2003., par. 22-24.

⁵² Odluka o formi dodatno izmijenjene optužnice u predmetu *Brđanin i Talić*, par. 50; *Tužilac protiv Naletilića i Martinovića*, Odluka po prigovoru Vinka Martinovića na izmijenjenu optužnicu i po Preliminarnom prijedlogu Mladena Naletilića o izmijenjenoj optužnici, predmet br. IT-98-34-PT, 14. februar 2001., str. 4-7.

⁵³ *Ibid.*, par. 50.

Prijevod

37. Optužba u okviru tačke 2 izmijenjene optužnice, hoće "nasilje protiv života" zamijeniti krivičnim djelom "okrutnog postupanja", što je tužilac opisao kao "minornu izmjenu" i puku "izmjenu naziva" krivičnog djela.⁵⁴

38. Objasnjenje optužbe za ovu izmjenu jest da se prvobitni naslov ove tačke optužnice temeljio na članu 3 Ženevskih konvencija, "nasilje protiv života i tijela, naročito sve vrste ubistva, sakaćenja, okrutnog postupanja i mučenja". U prvostepenoj presudi u predmetu *Vasiljević*, Pretresno vijeće se nije uvjerilo da "nasilje protiv života i tijela" postoji kao posebno krivično djelo, odvojeno od "ubistva", "sakaćenja", "okrutnog postupanja" i "mučenja". Uzimajući u obzir ovu presudu, optužba sada želi upotrijebiti drugi naziv za ponašanje optuženog, pošto je "okrutno postupanje" nesumnjivo u nadležnosti ovog Međunarodnog suda. Optužba naglašava da sama optužba i krivično djelo ostaju nepromijenjeni.⁵⁵

39. Odbrana tvrdi da tužilac zapravo mijenja prirodu optužbe kako bi se prilagodio prvostepenoj presudi u predmetu *Vasiljević*.⁵⁶ Odbrana zatim tvrdi da su na osnovu ove presude "okrutno postupanje" i "nasilje protiv života i tijela" dva različita kršenja iz člana 3 Ženevskih konvencija, od kojih drugonavedeno ne povlači individualnu krivičnu odgovornost prema međunarodnom običajnom pravu.⁵⁷ Odbrana stoga smatra da ova promjena predstavlja više od "minorne izmjene" i da bez nje tačka 2 optužnice nije opravljiva. Odbrana se protivi ovoj izmjeni.⁵⁸

40. Kako je navelo Pretresno vijeće u predmetu *Blaškić*, nasilje protiv života i tijela je "široko shvaćena povreda koja, kao što se to na prvi pogled može vidjeti, obuhvata ubistvo, sakaćenje, okrutno postupanje i mučenje i koja se dakle definira akumulacijom elemenata tih konkretnih krivičnih djela".⁵⁹ Krivično djelo "okrutno postupanje" je,

⁵⁴ Zahtjev optužbe, par. 7.

⁵⁵ Odgovor i replika optužbe, par. 23-25.

⁵⁶ Hadžihasanovićev odgovor, par. 55; Kuburin odgovor, par. 33.

⁵⁷ Hadžihasanovićev odgovor, par. 56;

⁵⁸ Zajednički odgovor odbrane, par. 31.

⁵⁹ *Tužilac protiv Tihomira Blaškića*, Presuda, predmet br. IT-95-14-T, 3. mart 2000., par. 182.

Prijevod

dakle, samo jedan od pojavnih oblika šireg krivičnog djela "nasilje protiv života i tijela". Zamjenjujući "nasilje protiv života i tijela" formulacijom "okrutno postupanje", optužba ustvari samo ograničava opseg krivičnog djela za koje se optuženi tereti.

41. Ovdje Pretresno vijeće opet naglašava da, budući da se sudska praksa stalno razvija, optužba ima pravo revidirati optužnicu nakon što je ona već potvrđena. Spriječavati optužbu da izmijeni optužnicu s obzirom na novu relevantnu sudsку praksu predstavljalo bi nepotreban formalizam i nipošto ne bi bilo u interesu pravde. U svjetlu prvostepene presude u predmetu *Vasiljević*, optužba je slobodna izmijeniti kvalifikaciju krivičnog djela, kako bi izbjegla da se ponovi situacija slična onoj u predmetu *Vasiljević*. Pošto se u ovom slučaju izmjena odnosi isključivo na kvalifikaciju jednog krivičnog djela, a da se pri tome sama optužba ne preinačuje ni ne proširuje, Pretresno vijeće ne vidi kako bi ova izmjena mogla nepravično štetiti optuženom. Stoga se prigovor odbija.

4. Dispozitiv

42. Na osnovu pravila 50 i pravila 72, Pretresno vijeće ovim:

(a) **NALAŽE optužbi da najkasnije do 26. septembra 2003. podnese Treću izmijenjenu optužnicu na osnovu zahtjeva izloženih u ovoj odluci, konkretno:**

- da izmijeni paragraf 46 Druge izmijenjene optužnice u najmanju ruku onako kako je izmijenila paragraf 44;
 - da navede, ukoliko je moguće, dodatne pojedinosti o konkretnim jedinicama koje su učestvovale u zločinima iz paragrafa 44 i 46, ili da pokaže da postoje valjani razlozi da to ne učini;
 - da izmijeni paragrade 18 i 20 tako da položaj "mudžahedina" više ne bude nejasan.
- (b) **ODBIJA sve ostale prigovore iz Zajedničkog odgovora odbrane.**

Prijevod

Sačinjeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavna verzija na engleskom.

Dana 17. septembra 2003.

U Hagu,
Holandija

/potpis na originalu/
Wolfgang Schomburg,
predsjedavajući

[pečat Međunarodnog suda]

08/10/03

fv